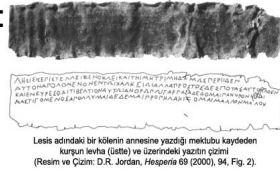

DÖKÜM ATELYESİNDE ÇALIŞTIRILAN BİR KÖLENİN ANNESİNE YAZDIĞI MEKTUP

1972 yılında Atina agorasındaki bir kuyuda yapılan kazı çalışmalarında, üzerinde Grekçe bir yazıt bulunan 13.4 x 5cm. boyutlarında ince bir kurşun levha ele geçti. Levhanın ön yüzünde, bir bronz döküm atelyesinde (**khalkeion**) çalıştırılan **Lesis** adındaki bir kölenin annesi ile Ksenokles adındaki birine hitaben yazdığı 4 satırlık bir mektup yer almaktaydı. Levhanın diğer yüzündeki yazı okunamayacak kadar aşınmış durumda olup, burada belki mektubun gideceği adres yazılıydı. İ. Ö. 4. yüzyıla ait olduğu anlaşılan bu mektubun kamış bir kalem (**stylos**

) ve mürekkeple yazıldığı, hatta 4. satıra gelindiğinde artık aşınmış olan kamış-kalemin yeniden yontulduğu ve mektup tamamlandığında kurşun levhanın -yazı içe gelecek şekilde- rulo haline getirildiği anlaşılmaktadır.

Lesis'in mektubunda şunlar yazılıydı:

«Lesis'den annesine ve Ksenokles'e: Bu dökümhanede ölmek üzereyim. Lütfen birşeyler yapın! Efendilerime gelin ve bana (çalışacak) daha iyi bir yer bulun. Beni tam anlamıyla iğrenç birinin emrine verdiler. Kırbaç yemekten ölmek üzereyim. Hapsolmuş durumdayım. Bir pislikmişim gibi muamele görüyorum. Durum kötüye gidiyor, daha kötüye!».

Lesis, bir bronz döküm atelyesinde ağır koşullarda çalıştırılan genç bir köleydi (**doulos**) ve efendileri (

despotai

) onu atelyedeki acımasız birinin emrine vermişlerdi. Umutları tükenmek üzere olduğu anlaşılan Lesis, bir yolunu bulup annesine bu mektubu bir kurşun levha üzerine yaz(dır)mış ve göndermişti. Onun annesi de bir köle ya da belki bir azatlı olmalıydı. Lesis'in yardım çağırısı

yaptığı ikinci kişi olan Ksenokles ise, belki Lesis'in annesinin aynı adresteki bir komşusu veya bir birlikte yaşadığı biriydi.

Peki, bu mektubu kurşun levhanın üzerine mürekkeple yazan kimdi? Köleler arasında nadiren okuma-yazma bilenler varsa idiyse de, Lesis gibi umutsuz ve panik halindeki bir kölenin böyle çok düzgün, net ve kendinden emin bir dille bir mektup yazabilmesi hayli uzak bir ihtimal gibidir. Lesis bu mektubu olasılıkla okur-yazar birine, bu koşullardaki bir kölenin parası olamayacağına göre, bir çıkar ya da bir hizmet karşılığında gizlice yazdırmış olmalıydı.

Diğer bir soru da, bu mektubun Lesis'in annesine ve Ksenokles'e ulaşip ulaşmadığıdır. Bu mektubun yazılı olduğu kurşun levha bir kuyuda bulunduğuna göre, onu adresine ulaştırmayı vaat eden kişinin fikrini değiştirip mektubu bu kuyuya atmış olması büyük bir olasılıktır. Amacına ulaşmasa bile Lesis'in bu mektubu, kölelere karşı işlenen insanlık suçlarına ilişkin bir feryadı 2400 yıl sonraya taşınması bakımından çok önemlidir.

[H. Malay](#)

KISA KAYNAKÇA: D.R. Jordan, "A Personal Letter Found in the Athenian Agora", *Hesperia* 69 (2000), 91-103.

F.D. Harvey, "Help! I am Dying Here': A Letter from a Slave", *Zeitschrift für Papyrologie und Epigraphik*, 163 (2007), 49-50.